

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΕΝ Τῇ ΟΓΛΩῃ ΚΥΡΙΑΚῃ.

Εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως ἀναβιδάζει τὸν νοῦν ἡμῶν ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα διδασκαλία τοῦ θεορρήμονος Παύλου. Αὐτὸς μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέστειλεν αὐτόν, ἵνα κηρύττῃ τὸ εὐαγγέλιον, πλὴν οὐχὶ διὰ λόγου κοσμικῆς σαφείας. » Οὐκ ἐν σοφίᾳ » λόγου ». Ὁμοίως ἐπιμαρτυρεῖ, ὅτι ὁ θεὸς διὰ τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως ἐξελέξατο τὰ μωρὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα, καὶ τὰ μὴ ὄντα· ἐπιφέρει δὲ καὶ τὸ, διὰ ποῖον λόγον ὁ θεὸς ἐποίησε ταῦτα. » Ἴνα » μὴ κενωθῆ, λέγει, ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ ». Ὅστις προσηλώσει τὸν νοῦν εἰς τὴν κατανόησιν τούτων τῶν λόγων, παρατηρήσει δὲ τῶν προφητῶν τὰς προφῆσεις, καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἐκεῖνος πείθεται καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἐστὶν ἡ πίστις ἡ ἀληθινή καὶ θεοπαράδοτος.

Ἐὰν ἀνοιξῆς τῶν προφητῶν τὰ βιβλία, βλέπεις, ὅτι αὐτοὶ πολλοὺς αἰῶνας

πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προεῖπον φανερὰ τὰ περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Περίπου ὀκτακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ εἶπεν ὁ προφήτης Ἡσαΐας, » Ἐκ γὰρ Σιών Ησ. 2. 3.
 » ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ
 » Ἱερουσαλήμ ». Τὸ αὐτὸ διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων προηγόρευσε μετ' ὀλίγον καιρὸν καὶ ὁ προφήτης Μιχαίας· » Ὅτι ἐκ Σιών, Μιχ. 4. 2.
 » εἶπεν, ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ ». Προεῖπον δὲ καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ νόμου καὶ τοῦ λόγου, ὅστις ἔμελλεν ἐξελεῖν ἐκ τῆς Σιών, ἡγουν ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ. » Καὶ κρινεῖ, Ησ. 2. 4.
 » εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν, » καὶ ἐξελέγξει λαὸν πολύν ». Καὶ κρινεῖ, » εἶπεν ὁ Μιχαίας, ἀναμέσον λαῶν πολλῶν, Μιχ. 4. 3.
 » καὶ ἐξελέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακρὰν ». Ἄκουσον δὲ, τί περὶ τούτου ἰσορρεῖ ὁ Μάρκος ὁ εὐαγγελιστής. » Ἐκεῖνοι, Μαρκ. 16. 20.
 » δὲ, λέγει, ἡγουν οἱ ἀπόστολοι, ἐξεληθόντες » γνηστὸν δὲ ἐστὶν ὅτι ἐκ τῆς Σιών καὶ ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐξεληθόντες, ἐκήρυξαν. Τί δὲ ἄλλο ἐκήρυξαν, εἰ μὴ τὸν λόγον καὶ τὸν νόμον τὸν εὐαγγελικόν; ἰδοὺ οὖν,

πῶς ἐκ τῆς Σιών ἐξῆλθεν ὁ νόμος, καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, ὡς προηγόρευσαν οἱ προφῆται. Ποῦ δὲ ἐκηρύχθη ὁ νόμος καὶ ὁ λόγος ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐξεληθών, ὁ μὲν προφῆτης εἶπεν· » Ἔως εἰς μακρὰν »· ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς ἰστορήσεν ὅτι ἐκηρύχθη πανταχοῦ. » Ἐκεῖνοι δὲ ἐξεληθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ· ἀληθῶς δὲ ὁ εὐαγγελικὸς λόγος καὶ νόμος ἐκηρύχθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων οὐ μόνον ἐγγύς, ἤγουν εἰς μόνην τὴν Παλαιστίνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἀσίας, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν· αὐτὸς δὲ ὁ εὐαγγελικὸς λόγος καὶ ὁ νόμος ἔκρινεν, ἤγουν κατέκρινε τὴν ἀσέβειαν τῶν ἔθνικῶν καὶ τὰς ἀμαρτίας ἀναριθμητῶν λαῶν. αὐτὸς ἤλεγξεν ἔθνη ἰσχυρά. Διότι ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου ἤλεγξε τὴν ἀπάτην τῶν τότε ἰσχυρῶν Ῥωμαίων, καὶ τὴν τῶν Σκυθῶν καὶ Πάρθων καὶ Ἰνδῶν, καὶ τῶν πανταχὺ τῆς οἰκουμένης κατοικούντων ἔθνων· ὥστε ὁ Παῦλος ἀνυποσώλως ἔγραφε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, λέγων· » Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ». Πόθεν οὗτοι οἱ προφῆται τόσους αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ἐγνώρισαν, καὶ τόσον φανερὰ προκατήγγειλαν τὰ περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος; πόθεν ἄλλοθεν, εἰμὴ ἐκ θεοῦ; πόθεν τόσα ἔθνη τόσον μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τόσον διαφέροντα ἀλλήλων κατὰ τὸ γένος, κατὰ τὴν γλῶσσαν, κατὰ τοὺς τρόπους τῆς θρησκείας, κατὰ

τοὺς νόμους, κατὰ τὰ ἦθη, κατὰ τὰς συνηθείας, εἰς τοσοῦτον ὀλίγον διάστημα καιροῦ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν; ἐξετάσατε καὶ ἴδετε, εἰς δύνάμις ἀνθρώπινος συνέτρεξε καὶ ἐβοήθησεν εἰς τοῦτο καὶ θαυμασιώτατον καὶ ἐξάισιον ἔργον.

Τέσσαρες εἰσιν οἱ τρόποι, δι' ὧν οἱ ἄνθρωποι σύρουσι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸ θέλημα καὶ τὴν ὑπακοὴν αὐτῶν. Οἱ δύο εἰσι καλοὶ καὶ ἐπαινετοί, οὗτοι εἰσιν ἡ μαρτυρία καὶ ἡ ἀπόδειξις· δύο δὲ εἰσι κακοὶ καὶ ἐπίμεμπτοι, οὗτοι δὲ εἰσιν ἡ δυναστεία καὶ ἡ ἀπάτη· δυνατόι εἰσιν οὗτοι οἱ τρόποι, πλὴν αὐτοὶ οὐδόλως ἐνήργησαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου· οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, ἐπίστευσαν μὴδὲ ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν μαρτυρίας πεισθέντες, μὴδὲ ὑπὸ τῶν ἀποδείξεων πληροφορηθέντες, μὴδὲ ὑπὸ τῆς δυναστείας νικηθέντες, μὴδὲ ὑπὸ τῆς ἀπάτης πλανηθέντες.

Ἡ σύμφωνος τῶν πολλῶν μαρτυρία περὶ τινος ὑποθέσεως, πείθει πολλοὺς, ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρουμένη ὑπόθεσις· ὅσον δὲ περισσότεροί εἰσιν οἱ μάρτυρες, τόσον περισσότεροί εἰσιν οἱ πιστεύοντες· ἡ σύμφωνος μαρτυρία τῶν πολλῶν καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπόδειξις ἔχουσι σχεδὸν τὴν αὐτὴν δύνάμιν. Τίς ἀμφιβάλλει, παραδείγματος χάριν, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἰσαπόστολος, πρότερον ἢ εἰδωλολάτρης, ἔπειτα ἐπίστευσεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν; ἢ τίς διστάζει, ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης

χριστιανὸς ὢν, ἠθέτησε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ ἐλάτρευσε τὰ εἰδῶλα; οὐδεὶς· ἀλλὰ διὰ τί; διότι πλῆθος πολὺ ἱστορικῶν ταῦτα συμφώνως μαρτυροῦσι. Δώδεκα ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς οἱ ἀπόστολοι. » Μετὰ δὲ » ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ ἑτέρους » ἐβδομήκοντα ». Πάντες οὖν οἱ κηρύττοντες καὶ μαρτυροῦντες τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦσαν ὀγδοήκοντα καὶ δύο· ἀριθμὸς μαρτύρων πολλὰ ὀλίγος ὡς πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· διὸ καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὁ σωτήρ· » Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, » οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι ». Ἐὰν ὁμοῦ αὐτοὶ πάντες ὁμοῦ περιήρχοντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἢ σύμφωνος μαρτυρία ὀγδοήκοντα καὶ δύο ἔπειθέ τινας, ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν κηρυττόμενα ἦσαν ἀληθῆ· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὁ διδάσκαλος αὐτῶν. » Ἀπέστειλεν » αὐτοὺς ἀνά δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ » εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον ». Ἐπειτα μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν αὐτοῦ, οὐ μόνον ἀνά δύο, ἀλλὰ καὶ εἰς μόνος περιερχόμενος ἐδίδασκε τὸ εὐαγγέλιον.

Πείθει ἐπίστευσε καὶ εἰς μόνος πολλούς· Ἀλλὰ πότε τοῦτο συμβαίνει; ἔταν λαλῆ λόγον ἀποδεικτικόν, τεχνικόν, πειθανόν, ἐκ τούτου δὲ βλέπομεν, ὅτι πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὰ φιλοσοφούμενα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, καὶ ὠνομάσθησαν Πλατωνικοί· πολλοὶ ἠκολούθησαν τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ σύστημα, καὶ ἐλέγοντο Ἀριστοτελικοί. πολλοὶ τόσον πολλὰ ἐπίστευσαν εἰς τὰς ἀποδείξεις τοῦ Πυθαγόρου, ὥστε οὐ μόνον ἐκαλοῦντο Πυθαγόρειοι, ἀλλὰ καὶ ἀντι

ἀποδείξεως ἔλεγον τὸ » Αὐτὸς ἔφα » ἐκ τούτου βλέπομεν, ὅτι πολλάκις ὁ μὲν Δημοσθένης τῇ δυνάμει τῆς ἀποδεικτικῆς αὐτοῦ εὐφραδίας ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους, ὁ δὲ Κικέρων τῇ πειθοῖ τῆς ῥητορικῆς αὐτοῦ τέχνης ἐπληροφόρησε τοὺς Ῥωμαίους· ποίαν δὲ ἢ μαθηματικὴν ἀπόδειξιν, ἢ σοφιστικὴν τέχνην, ἢ διαλέκτου εὐφράδειαν, ἢ ῥητορικῆς ἐπιτηδεύματα εἶχεν ὁ λόγος τοῦ κηρύγματος τῶν Αποστόλων; αὐτοὶ οὐ μόνον ἦσαν ἰδιῶται καὶ ἀγράμματοι, καὶ ἐπομένως ἀνεπιτήδευτοι παντελῶς πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἔλαβον καὶ πρόσταγμα παρὰ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν, ἵνα μὴ κηρύττωσιν » Ἐν σοφίᾳ λόγου», τουτέστι διὰ λόγου σοφία κοσμικῇ κατεσκευασμένου, » Ἴνα » μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ». Ἀλλ' ἄρά γε εἶχον τὰ ὑπ' αὐτῶν διδασκόμενα τὴν κοσμικὴν πειθανότητα; ποίαν πειθανότητα εἶχεν εἰς τὸν λίθινον νοῦν τῶν Ἑβραίων ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅστις καθ' ὑπερβολὴν ἐσκανδάλιζεν αὐτοὺς, καθότι ἐπίστευον, » ὅτι κεκατηραμένος ὑπὸ » θεοῦ πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου»; Ποίαν πειθανότητα εἶχε τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα εἰς τὸν σαρκικὸν νοῦν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀκούοντες, ὅτι ὁ ἀποστολικὸς λόγος ἐστὶν ἀπλοῦς καὶ ἀνεπιτήδευτος, καὶ γυμνὸς τῆς κοσμικῆς σοφίας, ἐνόμιζον μωρίαν τὰ ὑπ' αὐτῶν διδασκόμενα; σκάνδαλον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, μωρία εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἐλογίζετο τοῦ εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα· ὁμοῦς, » Ἡμεῖς, ἔλεγεν ὁ Παῦλος, » κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰου-

Αποκ. 10
1.

Αποκ. 2.

Αποκ. 1.

Περί 1.
13.

1. Κορ. 1.
17.

Αποκ. 21.
23.

1. Κορ. 1.
23.

» δαίους μὲν σκάνδαλον, Ἑλλησι δὲ μωρίαν ».

Ἡ βία καὶ ἡ δυναστεία ἀληθῶς οὐ πείθουσι τὸν νοῦν, πλὴν κάμπτουσι τὴν κεφαλὴν, κερδαίνουσιν ὅλον τὸν ἔξω ἄνθρωπον, αἰχμαλωτίζουσιν ὅπωςδήποτε τὴν τούτου προαίρεσιν, καὶ ἐπομένως ποιοῦσιν αὐτὸν δούλον πάντων τῶν τοῦ τυράννου θελημάτων· ἐὰν ἐνατενίσῃς εἰς τὰ τρία μέρη τῆς γῆς, βλέπεις, ὅτι ὁ φόβος τῆς γεγυμνωμένης σπάθης καὶ τὰ ὄπλα τῆς δυναστικῆς ἀπαθροπίας εἴβασαν πλῆθος δυσάριθμον ἀνθρώπων δεχθῆναι τὸ ψεῦδος ὡς ἀλήθειαν, πιστεῦσαι δηλονότι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ παμπόνηρος καὶ παγκάκιστος ἦν ἀπεσταλμένος ὑπὸ θεοῦ, καὶ ὑπέταξαν αὐτούς εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διδαχθέντας παραλόγους καὶ ἐπιβλαβεῖς νόμους. Βλέπεις ὁμῶς, ὅτι αὐτὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς δυναστευθέντα καὶ πεισθέντα γένη ἦσαν ἀμαθῆ, ἀπαίδευτα, ἄνομα, ἄπρακτα, ἀπολίτευτα, νομαδικὰ, βάρβαρα, ἀμαξόβια· εἰς ποίαν δὲ ἱστορίαν εὐρίσκεις, ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἐβάσταζον ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἐφοβέριζον θάνατον, ἢ καὶ ἐφόνευσον τοὺς μὴ πειθόμενους εἰς τὴν διδαχὴν αὐτῶν, εἰς ποίαν ἱστορίαν ἀναγινώσκεις, ὅτι ἐποίησαν κἂν μικροτάτην βίαν εἰς μικρὸν ἢ μέγαν, εἰς ἰδιώτην ἢ ἄρχοντα, ἢ εἰς ὅποιασδήποτε καταστάσεως ἄνθρωπον; οὐδεὶς τοῦτο ἰστόρησεν, οὐδεὶς εἶπεν, οὐδὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τῆς εἰς Χριστὸν πίσεως. Ἀληθῶς δὲ, ποίαν δυναστείαν ἢ βίαν ἠδύναντο ποιῆσαι δύο ἢ τρεῖς ἄνθρωποι ἄοπλοι,

πτωχοὶ, ξένοι, ἀγράμματοι, ἐναντίον εἰς πόλεις ὀλοκλήρους, εἰς ἄρχοντας καὶ ἡγεμόνας, εἰς δυνάστας καὶ βασιλεῖς, εἰς λαοὺς σοφοὺς καὶ πεπολιτευμένους, ὅποιοι ἦσαν τότε οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, πρὸς οὓς ἐρχόμενοι οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυττον τῆς εὐσεβείας τὸν λόγον; βλέπεις δὲ μάλιστα τὸ ἐναντίον, βλέπεις, ὅτι οἱ ἀπόστολοι εἰβιάζοντο καὶ ἐδυναστεύοντο ὑπὸ τῶν διωκτῶν καὶ τυράννων, ἵνα σιωπήσωσι μὲν τὸ κήρυγμα, προσκυνήσωσι δὲ τὰ εἰδωλα· βλέπεις αὐτοὺς ἐν ὁδοιπορίαις καὶ κινδύνοις, » Ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν
2. Κορ.
11. 27.
» ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει,
» ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυ-
1. Κορ.
12. 13.
» μνότητι ». Ὑβρίζον αὐτοὺς οἱ τύραννοι, ἐδίωκον, ἐβλασφήμουν, ἐβασάνιζον, εἰς θάνατον παρεδίδοσαν.

Ἡ ἀπάτη πλανᾷ τὸν νοῦν, καὶ ὑποσκελίζει τὴν θέλησιν, καὶ ὑποτάσσει τὸν ἄνθρωπον εἰς τοῦ πλάνου τὸ θέλημα· οὐδὲν δὲ ἀπατᾷ τόσον εὐκολὰ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ὁ λόγος, ὅστις ἔχει τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκὸς τὸ ἀπατηλὸν δέλεαρ· ἐὰν ὑποσχεθῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους πλοῦτον, δόξαν, ἐξουσίαν, ἀνάπαυσιν, ἡδονὴν, κερδαίνεις εὐθὺς τὸν νοῦν αὐτῶν καὶ τὴν καρδίαν, καὶ ὡς ὀποχειρίους σου σύρεις αὐτοὺς| εἰς πάντα τὰ θελήματα σου· τοῦ Ἐπικούρου τὸ σύστημα, κἂν πολλὰ ἄτοπον καὶ παράλογον, ἐπλάνησεν ὁμῶς, καὶ ἔτι πλανᾷ πολλοὺς ἕως τὴν σήμερον, ἐπειδὴ διδάσκει τὸ, » Φάγωμεν καὶ πίω-
» μεν· αὐριον γὰρ ἀποθνήσκομεν ». Τοῦτο

1Κρ. 15. 32. τὸ μάθημα κολακεύει καὶ ἀναζωοποιεῖ τὰ
 πάθη· τὰ πάθη σκοτίζουσι τὸν νοῦν· ὁ
 νοῦς ἐσκοτισμένος πειθεταί, ὅτι ὁ ἄνθρω-
 πος ὁ λογικός, ὁ σαφὴς, ὁ ἐπιστημονικός,
 ἐστὶ θνητόψυχος, καὶ οὐδὲν διαφέρει τῶν
 ἀλόγων ζώων. Ἐὰν ἐξετάσῃς τῶν ἀποσό-
 λων τὸ κήρυγμα, βλέπεις, ὅτι αὐτοὶ ἐδί-
 δασκον· οὐχὶ τὰ ἀρεστὰ εἰς τὰ πάθη, ἀλλὰ
 τὰ ἐναντία, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ὅσα νε-
 κροῦσι τῆς σαρκὸς ἡμῶν τὰς ἐπιθυμίας·
 αὐτοὶ οὐχ ὑπέσχοντο πλοῦτον, ἀλλ' ἐδί-
 δασκον πτωχείαν· » Πάντα, ἔλεγον, ὅσα
 22. » ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς ». Οὐκ
 ἐκήρυττον ὅσα τρέφουσι τῆς ὑπερη-
 φανείας τοὺς λογισμοὺς, ἀλλ' ἐνομοθέτου
 ὅσα καταμαραίνουσι τῆς ὑψηλοφροσύνης
 τὴν φλόγα· » Εἴτις θέλει, ἐκήρυττον, πρῶ-
 9. 35. 23. 12. » τος εἶναι, ἐστὶ πάντων ἔσχατος καὶ
 » πάντων διάκονος. Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυ-
 » τὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὅστις ταπει-
 » νώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται ». Αὐτοὶ οὐκ
 ἔλυον τὸν χαλινὸν τῆς σαρκικῆς ὀρμῆς,
 ἀλλ' ἐχαλίνου ἀυστηρῶς πᾶσαν σαρκι-
 κὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ριζόθεν ἀπέκοπτον
 τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα. » Εἴτις θέλει,
 16. 24. » ἔλεγον γενέσθαι μαθητῆς τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
 » στοῦ, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω
 » τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ». Πρὸς τούτοις αὐτοὶ
 ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λα-
 λούντες, προέλεγον τὰ φοβερά παθήματα
 καὶ τὸν διὰ μαρτυρίου θάνατον, τὸν περι-
 μένοντα τοὺς πιεζύσαντας. » Παραδώσου-
 10. 17. 21. 22. » σι γὰρ ὑμᾶς, ἔλεγον, εἰς συνέδρια, καὶ
 » ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσου-

» σιν ὑμᾶς. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφόν
 » εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπα-
 » ναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανα-
 » τώσουσιν αὐτούς. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι
 » ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. Ἀποθή-
 » σεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον ».

Λουκ. 21.
 13

Μετὰ ταῦτα εἰπάτωσαν οἱ ἄπιστοι, διὰ
 ποίας ἀνθρωπίνης δυνάμεως ὁ Πέτρος, ὁ
 πτωχὸς καὶ ἀγράμματος ἀλιεὺς, μετὰ
 τοσαύτης παρρησίας ἀνοίξας τὸ στόμα
 αὐτοῦ, ἐκήρυξε τὴν θεότητα καὶ τὴν σάρ-
 κωσιν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστα-
 σιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τῶν ἐν Ἱε-
 ρουσαλήμ συναθροισθέντων Πάρθων, Μή-
 δων, Ἐλαμιτῶν, Μεσοποταμίων, Καπ-
 παδοκῶν, Ποντικῶν, Ἀσιανῶν, Φρύγων,
 Παμφυλίων, Αἰγυπτίων, Λιβύων, Ῥω-
 μαίων, Ἰουδαίων, Κρητῶν, Ἀράβων; εἰπά-
 τωσαν, ποία ἡ μαρτυρία πολλῶν, ἢ λόγου
 σοφίας, ἢ τυραννικῆς δυναστείας, ἢ δολερᾶ
 ἀπάτης, ἐπίστησαν ἐξ αὐτῶν εὐθύς κατ'
 ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἤκουσαν αὐτὸν δι-
 δάσκοντα, » Ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλια, καὶ
 2. 41. » μετὰ χαρᾶς ὑποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐ-
 » τοῦ, ἐβαπτίσθησαν »; Εἰπάτωσαν οἱ ἄ-
 πιστοι, διὰ ποίας ἀνθρωπίνης δυνάμεως
 ὁ Πέτρος, ὁ εὐτελής καὶ ἀπαίδευτος ἀλιεὺς,
 μετὰ τοσαύτης παρρησίας ἐδίδασκεν ὅλον
 τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ τὸ σενηθὸν » Ἐπὶ
 3. 11. » τῇ στοᾷ τῇ καλουμένη Σολομώντος; Καὶ
 ποία δυνάμει ἢ διδαχῇ αὐτοῦ ἐπέστρεψε
 τότε εὐθύς πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν.
 4. 4. 18. 3. 17. 18. 22. » Ὡσεὶ χιλιάδας πέντε ἀνδρῶν »; Εἰπάτω-
 » σαν αἱ ἀπιστοῦντες, διὰ ποίας δυνάμεως ὁ

Παῦλος ὁ Ἑβραῖος, ὁ πτωχός, ὁ σκηνοποιός, ἐδίδασκεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηναίων τοὺς ἐπικουρείους καὶ ζωικούς φιλοσόφους; Ποία δυνάμει ἐστάθη ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου ἐκάθητο οἱ σοφώτατοι τῶν τότε ἀνθρώπων, καὶ ἐξελέγξας τὴν εἰδωλολατρείαν αὐτῶν, ἐκήρυξε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν; ἢ ποία ἀνθρωπίνη δύναμις ἔπεισε τὸν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην, καὶ τὴν Δάμαριν, καὶ ἄλλους ἄνδρας, ἵνα πιστεύσωσιν εἰς ὅσα ἐδίδασκεν ἐκεῖνος, ὃν ἐκεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ ὀλίγου ὠνόμαζον σπερμολόγον;

Ἄνθρωποι νομιζόμενοι μωροί, ἄνθρωποι ἀσθενεῖς καὶ ἀγενεῖς, ἄνθρωποι ἐξουθενημένοι, καὶ μὴ ὄντα ὡς πρὸς τὴν φαντασίαν τοῦ κόσμου, διδάσκουσι σοφοὺς, ἰσχυροὺς, εὐγενεῖς, τοπάρχας, ἄρχοντας, ἡγεμόνας, βασιλεῖς· διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς δόγματα δυσχώρητα εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, καὶ μαθήματα ἀντιφερόμενα εἰς τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα· πιστεύουσιν, λέγουσιν, ὅτι ὁ Χριστὸς, ὃν ὡς κακοῦργον ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐστὶ θεὸς ἀληθινός, ποιητῆς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς· καῦσον τοὺς θεοὺς σου, καὶ προσκύνει Χριστὸν ἐσταυρωμένον· ἀρνήθητι διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν πατροπαράδοτον σου πίστιν, τοὺς νόμους τῆς πατρίδος σου, τὰς συνηθείας τοῦ γένους σου, τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς σου, τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου· νέκρωσον τὴν σαρκικὴν ἡδονήν, καὶ σωφρόνησον πάντα τὰ μέλη σου· διάνιμε τὸν πλοῦτόν σου εἰς τοὺς πένητας, καὶ

γίνου πτωχός· καταφρόνησον τὴν ἀρέσκειαν τοῦ φάρυγγος, καὶ ἀγάπα τὴν νηστείαν· νόμιζε σκύβαλα πάντα τὰ ὄρατὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀφιέρωσον τὸν νοῦν σου εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀοράτων τοῦ οὐρανοῦ ἀγαθῶν· γίνου ἔτοιμος δι' ἀγάπην Χριστοῦ ἐγκαταλιπεῖν φίλους, συγγενεῖς, ἀδελφοὺς, γονεῖς, γυναῖκα, τέκνα· γίνου ἔτοιμος ὑπομεῖναι κινδύνους, διωγμοὺς, θλίψεις, παντὸς εἶδους παιδευτήρια· ἔσο ἔτοιμος παραδοθῆναι καὶ εἰς θάνατον διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ ἀγάπην· ταῦτα ἐκήρυττον καὶ ἐδίδασκον οἱ ἀπόστολοι. Τί οὖν λέγεις; Ἐλέπεις εἰς ὅσα εἶπομεν ἢ πράγμα φυσικόν, ἢ βοήθειαν ἀνθρωπίνην, ἢ δύναμιν κοσμικὴν πείθουσιν, ἢ ἀναγκάζουσιν τοὺς ἀνθρώπους ὑποδεχθῆναι τοιαύτην πίστιν καὶ τοιαύτην νομοθεσίαν; καὶ ὁμως χιλιάδες χιλιάδων, καὶ μυριάδες μυριάδων ἀνθρώπων πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως, οὐ μόνον ἐπίστευσαν καὶ ἐδέχθησαν ταύτην τὴν νομοθεσίαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐφύλαξαν τὰ νομοθετηθέντα, καὶ ὑπέμειναν πολυποικίλους βασάνους, καὶ θανατηφόρα παιδευτήρια, καὶ τὸ ἴδιον αἷμα ἐξέχεαν, καὶ τὸν θάνατον ἔστερξαν, ἵνα μὴ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀθετήσωσιν· ὅστις εἰς τοῦτο τὸ ἔργον οὐ βλέπει μίαν ὑπερφυσικὴν δύναμιν, ἐνεργουσαν εἰς τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, καὶ πείθουσιν τὰς καρδίας τῶν ἀκουόντων· καὶ οὐ πείθεται, ὅτι αὐτὸς ὁ τῶν ἀπάντων δεσπότης συνήργει καὶ ἐβοήθει, ἐπιβεβαίων διὰ τῶν ἐξαισίων θαυμάτων τὴν διδασκαλίαν τῶν

ἀποστόλων, καθὼς ἐβεβαίωσεν ἡμῖς ὁ
 16. θεηγόρος Μάρκος, εἰπὼν· » Ἐκεῖνοι δὲ ἐ-
 20. » ξελθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυ-
 » ρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαι-
 » οῦντος, διὰ τῶν ἐπακολουθούντων ση-
 » μείων ». Ὅστις, λέγω, ταῦτα οὐδὲ ὄλι-
 πει, οὐδὲ διακρίνει, οὐδὲ πιεῖσει, ἀλλ' ὑπὸ
 τῆς ἐσκοτισμένης φαντασίας αὐτοῦ πλα-
 νώμενος λέγει, ὅτι δι' ἀνθρωπίνης δυνάμεως
 ἐπλώθη τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, ἐκεῖνος
 τυφλὸς ἐστί καὶ ἀνόητος, ἐγκαταλελειμμέ-
 νος ὑπὸ θεοῦ, καὶ πάντῃ ἀναίσθητος.

Κύριε Ἰησοῦ, φῶς αἰώνιον ἐκ τοῦ αἰ-
 νίου φωτός, θεὸς ἀληθινὸς ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ,
 υἱὸς μονογενὲς, ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ
 πατρὸς, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως
 αὐτοῦ, σὺ, λόγε σαρκαῶμενος, πρῶτος ἐδίδα-
 ξας τὸν κόσμον τῆς ἀληθινῆς πίστεως τὰ
 δόγματα, σὺ παντοδύναμε ἐνίσχυσας τοὺς
 μαθητάς σου κηρύξαι τὴν ἀλήθειαν τῆς
 εἰς σὲ πίστεως εἰς τὴν οἰκουμένην, σὺ
 φωτοπάροχε ἐφώτισας τὰς ψυχὰς τῶν ἀ-
 γουσαντων τὸ κήρυγμα αὐτῶν, καὶ ἐβε-
 βαίωσας τὸν λόγον σου διὰ τῶν μεγάλων
 θαυμάτων, ὅσα ἐποίησεν ἡ παντεξούσιος

χεῖρ σου· σὺ, φιλόφρονε καὶ πανοικτίρ-
 μον, ἔδωκας ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις τὸ ἐπου-
 ράνιον καὶ πανυπέρτιμον δῶρον τῆς ἀ-
 ληθινῆς πίστεως, ἐξ ἧς προχέονται πάντα
 τὰ θεῖα καὶ σωτηριώδη χαρίσματα. Τί
 οὖν ὑπὲρ τούτου ἀνταποδώσομέν σοι ἡμῖς
 οἱ ἁμαρτωλοὶ; Ἡμεῖς οἴδαμεν καὶ ἐπι-
 στεύσαμεν, ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν οὐ
 χρείαν ἔχεις, ἀλλὰ τὴν καρδίαν ἡμῶν ζη-
 τεῖς. » Δός μοι, λέγεις, υἱὲ σὴν καρδίαν ». Περὶ
23.
 Αὐτὴν οὖν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρα
 ὡς ὀλόκαυτον θυσίαν προσφέροντές σοι, ἐκ-
 τενώς παρακαλοῦμέν σε, καὶ δεόμεθά σου
 θερμῶς, ἵνα διαφυλάξης ἡμᾶς ἀπὸ τῆς
 ὀλεθρίου πλάνης τῶν ἀπίστων καὶ κακοδό-
 ξων· καταξιώσης δὲ ἕκαστον ἡμῶν καὶ ἐν
 τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐσχά-
 τη ἡμῶν ἀναπνοῇ ἐκφωνῆσαι τὴν σωτή-
 ριον ὁμολογίαν τῆς πίστεως, καὶ εἰπεῖν.
 Πιστεύω Κύριε καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ὁ
 υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ εἶ ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου·
 καὶ οὕτω πάντες θαρρήσαντες εἰς τὸ ἄ-
 πειρον ἔλεος τῆς εὐσπλαγχνίας σου, πα-
 ραδώσομεν τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς τὰς πανα-
 χράντους καὶ ἀγίας σου χεῖρας. Ἀμήν.